

El despertar del somni autonomista

L'editorial d'aquesta setmana del president Jordi Pujol al butlletí del Centre d'Estudis que du el seu nom representa un pas de gegant en el camí de Catalunya cap a la independència. I ho és no tant perquè Pujol ens descobreixi res de nou, sinó perquè el que més necessita el procés engegat ara fa quatre d'anys és guanyar plausibilitat. Vull dir que, en general, els catalans ben informats ja saben que la independència és necessària i desitjable. Però el principal obstacle que té per esdevenir l'objectiu de la gran majoria de catalans és que sigui vista com a assolible.

Jordi Pujol, doncs, potser no diu res que no sapiguem, res que no sigui d'una obvietat que només una mentalitat poruga podria ignorar. Però, atenció, ho ha dit el president Pujol.

Sovint, en les meves intervencions públiques, havia sostingut que el dia que el president Pujol fes aquest pas s'obririen portes que fins ara eren receloses de seguir endavant. Solia dir que ja em conformava si, com a mínim, no hi posava obstacles, com havia fet fins fa ben poc. Ara, per als catalans que encara li tenen una confiança gairebé somàtica, la seva clara presa de posició representarà l'alliberament del constrenyiment mental que els impedia fer el pas a la lliure manifestació del sentiment i de la raó en favor de la independència.

Certament, podríem retreure al president la seva tardança. Però em semblaria injust. Jordi Pujol mai no va amagar que no era independentista. El seu programa polític va buscar de manera clara, diàfana i lleial l'encaix de Catalunya a l'estat de les autonomies, seguint un ideari que darrerament Pujol havia associat als noms d'Espriu i Vicens Vives. Aquesta associació relativament tardana sempre m'ha semblat un ex-



SALVADOR CARDÚS

SOCIÒLEG

cés de generositat que atribuïa de manera anacrònica la inspiració del projecte pujolià a dos personatges que mai no podien haver imaginat, ni remotament, la mena de transició a la democràcia que ens esperava. Això, o potser era una manera de justificar el fracàs del projecte emparant-se en els millors còmplices possibles.

Tanmateix, des de la (mala) resolució del procés de revisió de l'Estatut aprovat el 2006, m'ha semblat que el president Pujol, a poc a poc, anava fent el dol necessari per enterar definitivament el seu projecte d'Estat plurinacional, mai no acceptat a Espanya.

Jordi Pujol no podia ser independentista –i potser encara no ho és del tot– de la nit al dia sense aparèixer com un home frívol, qualitat als antípodes del seu geni polític. Era una qüestió de seriositat, de lleialtat amb un projecte en el qual, ni que hagués fracassat, havia embarcat mig país durant gairebé vint-i-cinc anys. Pujol, a tot estirar, havia acceptat ser un Moisès involuntari però que, en cap cas, no ens podria portar fins a la Terra Promesa. El president ha tardat quatre anys a fer el dol. Però aquesta setmana ha endreçat al calaix el braçal negre que s'havia cosit a la màniga, i ens ho ha fet saber.

La societat catalana més agosarada, aquesta que els emprenedors no es cansen d'invocar, sap de totes totes que s'han tancat definitivament tots els camins cap a una Espanya fe-

deral o plurinacional. A Espanya no en volen sentir a parlar, a Catalunya no hi creu ningú, i em temo que només Duran i Lleida, per raó del càrrec, fa veure que encara és possible. I, tancada aquesta possibilitat, seguir com fins ara és “el final de Catalunya com a nació, llengua cultura i consciència col·lectiva”, diu Pujol. És allò de l’“anar tirant” tan típic dels catalans, resignats a la fatalitat d'una dependència letal. I si no ens resignem a la desaparició, només ens queda la independència. Una independència, no cal dir-ho, que hauria d'estar a l'altura del segle XXI, oberta, cosmopolita, respectuosa amb la diversitat, però garantia d'un futur nacional tan agosarat, com a mínim, com el de les nacions més avançades, pròsperes i justes.

Aquesta setmana passada, comentant l'editorial del president Pujol a la tertúlia de Catalunya Ràdio amb Manel Fuentes, l'amic Joan Majó, resistint-se encara a l'evidència dels fets, insistia que ell, malgrat tot, preferia ser Baviera que Letònia. És a dir, preferia un model federal que una independència esquifida. La rapidesa de resposta que jo no vaig tenir la va proporcionar la intel·ligent trucada posterior d'un oïdor del programa. Efectivament, quan s'entra a Baviera, hom pot llegir en els rètols de benvinguda que es tracta d'un “estat lliure associat”, que si mai se sentia maltractat per Alemanya, en podria marxar sense ni demanar permís.

I, pel que fa a Letònia, si mai Catalunya fos independent, per població, per potència econòmica, per capacitat cultural, més aviat seríem Holanda o Àustria.

En definitiva, es pot somniar truites i imaginar que Espanya un dia pot ser Alemanya, el Canadà o Suïssa. Però ha arribat un punt en què els que toquem de peus a terra sabem que, tot i les dificultats, l'únic futur possible i nacionalment digne és la independència.